SERDARABAD MUHAREBESİ, ERMENİLER İÇİN BİR HAYALKIRIKLIĞININ YILDÖNÜMÜDÜR

AVİM

Birinci Dünya Savaşı Osmanlı Devletinin sonunu da getiren bir savaş olmuştur. Bu savaş içerisinde Osmanlının en büyük kayıpları verdiği bölgelerden birisi Kafkasya cephesi olmuştur. Osmanlı ordusu farklı cephelerde yüzlerce muharebe yürütmüş, aynı zamanda da kendi sınırları içerisinde ve Kafkasyada kendi vatandaşı olan ve Ruslarla Birinci Dünya Savaşının başından beri işbirliği yapan Ermenilerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu durum Sarıkamışta yaşanan acı ile bir zafiyete de dönüşmüştür. Ermeniler Ekim Devrimi ile çekilmeye başlayan Rus kuvvetlerinin işgal ettikleri bölgeleri muhafaza etmeye, bu amaçla büyük mezalimler gerçekleştirmeye başlamışlardır. Gerçekten de savaşın bittiği 1918den 1921e kadar geçen dönemde Ermenilerin çekildikleri Doğu Anadolu ve Kafkasyada yaptıkları mezalim çok büyük sayıda Müslüman ve Türk nüfusun katledilmesi ile sonuçlanmıştır.

Her yıl Mayıs ayında Ermenistanda ve Diasporada kutlanan Serdarabad zaferi böyle bir mezalimin ve etnik temizliğin mirası üzerine kuruludur. Bu muharebeyi Ermeniler, Osmanlının Kafkasyada durdurulduğu, Erivanın kurtarıldığı büyük bir zafer gibi yansıtmaya ve kutsallaştırmaya çalışmaktadır. Oysa ki Serdarabad muharebesi, Osmanlı ordusu ile Ermeni güçleri arasında yaşanan yüzlerce muharebeden birisidir ve görüleceği üzere Ermeniler açısından tarihlerinin de hayal kırıklıklarından birisinin yıldönümüdür.

Ekim devrimi sonrasında Rus ordusu geri çekilirken mühimmat ve silahlarını Ermenilere bırakmışlardır. Ayrıca subaylardan oluşan bir Rus taburu da Ermeni ordusunu izlemek ve yönlendirmek üzere geride kalmıştır. Mart 1918de imzalanan Brest-Litovsk anlaşması gereği Rus ordusunun Kafkasyadan çekilmeye başlaması Ermenileri endişelendirmiştir. Ermeniler kontrol altında tuttukları bölgeleri muhafaza edebilmek için her türlü katliamı ve mezalimi yaparak bölgedeki demografik yapıyı değiştirmeye çalışmışlardır. Amaç, Osmanlı ordusunu yenmek ve bu bölgelerde bir zafer elde etmek, bu mümkün olamazsa Birinci Dünya Savaşının bitmesi ile Osmanlının yenik duruma düşmesi durumunda İtilaf devletleri ile masaya oturarak Büyük Ermenistan gayesine yönelik pazarlıkta yer alabilmek için Osmanlının bölgedeki ilerleyişinin geciktirilmesi olmuştur.

Ermeniler açısından bu mümkün olmamıştır. Osmanlı ordusu mezalimin artması karşısında Batılı devletlere dahi başvurmuş, ancak bu arada Osmanlı ordusu Ermeni güçlerini önüne katarak ilerlemeye başlamıştır. Ermeniler kaçarken mezalime devam etmişlerdir.

Bu ilerleyişin sonunda Mayıs ayında, Osmanlı ordusu Serdarabad şehrine girmiştir. Ancak Gümrüde yürütülen barış müzakerelerine katkıda bulunması amacıyla Osmanlı ordularının ileri harekat düzenlememesi emri alması üzerine harekatlar durmuştur. Bu aynı zamanda Osmanlı devletinin asıl hedefinin, bugün Ermenilerin iddia ettiği gibi Erivanı almak değil, Ermenilerin uyguladığı mezalimi önlemek, bölgedeki demiryolu hatlarının kontrolünü almak, güçlü ve geniş topraklara yayılmış, Osmanlının Azerbaycanla Orta Asya ile bağlantısını kesecek bir Ermeni devletinin kurulmasını engellemek, Azerbaycanın bölünmesine engel olmak olduğunu teyit etmektedir.[1]

Ermenilerin bugün zafer olarak nitelendirdikleri Serdarabad muharebesinin Ermeniler lehine sonuçlanmış olması, bu duraklama ve Gümrüde sürdürülen müzakerelerin bir sonucudur. Aynı dönemde Gürcistan ve Azerbaycan bağımsızlıklarını ilan etmiş, Ermeniler de bu yolu izleyerek birkaç gün arayla kendi bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Nitekim Serdarabad muharebesi, eğer Ermeniler bağımsızlıklarını ilan etmiş olmasalar, bölgede Osmanlı güçleri ile Ermeniler arasında yaşanan yüzlerce muharebeden birisi olarak kalacak ve birçok yabancı uzmanın ve Ermeni araştırmacının da teyit ettiği gibi esasen Osmanlı ilerleyişini geçici olarak durdurmanın dışında bir önemi olmayan bir kazanım olmaktan ileri gidemeyecekti.

Ermenistanın bağımsızlık ilanı, Serdarabaddaki zaferi kazanan ve bundan Büyük Ermenistan hayaline kapılan Ermenileri de rahatsız etmiştir. Esasen Serdarabad anmaları ile Ermenistan cumhuriyetinin kuruluşunun yıldönümlerinin birlikte anılması, Ermenilerin Büyük Ermenistan hayallerinden vazgeçmek zorunda kalmalarının yıldönümüdür.

[1] Bu konuda kapsamlı bir çalışma için bkz. Musa Gürbüz, 1917 İhtilali Sonrası Kafkasyada Türk Askeri Faaliyetleri: Serdarabad Savaşları ve Siyasi Sonuçları, *Ermeni Araştırmaları* 25 (2007): 83-98

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "SERDARABAD MUHAREBESİ, ERMENİLER İÇİN BİR HAYALKIRIKLIĞININ YILDÖNÜMÜDÜR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 51. Haziran 21. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Yorum/SERDARABAD-MUHAREBESI-ERMENILER-ICIN-BIR-HAYALKIRIKLIGININ-YILDONUMUDUR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır